

Motion till riksdagen

1987/88:Fi507

av Sten Svensson (m)

om kommunal näringspolitik

Ett näringsliv som kännetecknas av lönsamhet, konkurrenskraft och utvecklingsförmåga kan trygga arbete och skapa förutsättningar för tillväxt i ekonomin. Därför måste det finnas en klar arbetsfördelning mellan näringsliv och offentlig sektor. De offentliga organens myndighetsutövning skall hållas åtskild från näringslivets produktiva uppgifter. Statens och kommunernas uppgift är att skapa goda förutsättningar för näringslivet, inte att satsa pengar och andra resurser i företagen. Ett gynnsamt klimat i synnerhet för små och medelstora företag är nödvändigt för att åstadkomma tillräcklig nyetablering och tillväxt av produktiv sysselsättning.

Kommuner och landsting har i stor utsträckning börjat driva en egen näringspolitik. Detta har tagit sig uttryck i att kommuner bl. a. har övertagit ägandet av fastigheter, anläggningar och maskinutrustning från företag, som sedan hyr av kommunen samtidigt som man ingår kontraktsliknande avtal om att behålla eller svara för viss sysselsättning under överenskommen tid.

Förfarandet är betänkligt från marknadsekonomiska utgångspunkter. Denna utveckling måste hejdas för att marknadsekonomin funktionssätt inte skall äventyras.

För att näringslivet skall kunna fullgöra sin uppgift att skapa tillväxt och arbetstillfällen under internationell konkurrens måste det ständigt förnyas, anpassas och omstruktureras. För kommuner där en industrigren är dominerande kan en omstrukturering naturligtvis innebära stora problem. Kommunala satsningar i företag — öppet eller förtäckt — leder lätt till att lönsamhetskraven åsidosätts. Kommuner och landsting skall inte engagera sig i kommunala och regionala utvecklingsbolag och stiftelser med näringslivsuppgifter. Kommuner skall inte ge stöd till enskilda företag. Engagemang av detta slag strider oftast mot den kommunala kompetensen och därmed mot kommunallagen.

Kommunernas roll

Kommunerna har två uppgifter när det gäller att främja näringslivet. För det första skall kommunen ge en tillfredsställande service för företagsamheten när det gäller vägar, markberedskap, planfrågor m. m. För det andra skall kommunen, inom ramen för en rimlig beskattning, tillhandahålla och

skapa möjligheter för en god och varierad service för medborgarna. På så sätt underlättas företagets rekrytering av arbetskraft.

Kommunerna sköter av tradition vissa uppgifter av affärsmässig natur. Det gäller framför allt försörjning med el och vatten samt hamnrörelse. Detta kan vara motiverat. Bristande lönsamhet i exempelvis hamnrörelse kan emellertid elimineras genom omstrukturering och privatisering. Kommunerna skall däremot inte vidga sina funktioner till andra områden av affärsdrivande verksamhet. Många verksamheter av affärsmässig natur som drivs i kommunal regi och kommunala bolag kan avvecklas och/eller överföras i privat regi.

Olika former av kommunal verksamhet har överförts till kommunala stiftelser och aktiebolag. Som skäl härtill anförs ofta effektivitetssynpunkter och företagsekonomiska överväganden. Felsatsningar klaras alltför ofta i efterhand genom skattefinansierade aktiekapitalhöjningar eller genom direkt kapitalstöd för förlusttäckning. Sådana bidrag skall inte förekomma.

Kommunerna måste hålla en planberedskap för näringslivet. Stor restriktivitet bör dock gälla vid förvärv av markområden. Man måste fortlopande ingående pröva det faktiska behovet. Omfattande markreserver medför stora och onödiga kostnader för kommunerna.

En allsidig bedömning måste göras även vid upplåtelse av industrimark till olika typer av industrier. Har kommunen investerat i specialanläggningar av olika slag — hamnar, stickspår, flygfält etc. — bör man upplåta angränsande mark till företag som verkligen har behov av sådana investeringar. En marknadsanpassad prissättning på den mark kommunen säljer eller upplåter med tomträtt underlättar en riktig lokalisering av företagen.

Gamla industrilokaler kan med fördel göras om till industrihotell för mindre eller medelstora företag. Hyrorna kan hållas på en lägre nivå än i nybyggda lokaler. Kommunerna bör uppmuntra enskilda företag att ta denna typ av initiativ.

Kommunerna skall däremot inte engagera sig i uppförandet av industrilokaler. Subventionering av hyran i kommunala industrihus bör inte förekomma. Industrins behov av expansionsutrymme tillgodoses lättare om kommunernas detaljplaner görs flexibla. Taxesättning i affärsdrivande verksamhet skall bygga på full kostnadstäckning — men ej mer. Det faktum att kommunen kan ha monopol på vissa områden — t. ex. vatten, avlopp och eldistribution — får inte innebära att man av vissa abonnenter kan få lov att ta ut för höga taxor.

Det finns sätt på vilka kommunerna varaktigt kan stödja näringslivet. Detta bör ske genom:

- sänkta kommunalskatter,
- färre kommunala regler och bestämmelser för företagen,
- mindre kommunal egenregiverksamhet och mer entreprenörer och privatiseringar.

Den sistnämnda aspekten är den viktigaste. Att öppna den kommunala marknaden för entreprenader och privatiseringar skapar ett differentierat och livskraftigt näringsliv och därmed en god och mera dynamisk arbetsmarknad för kommunens alla invånare — både privat- och kommunalanställda.

Därmed blir ju inte längre de anställda — som nu ofta är fallet — hänvisade till en enda arbetsgivare. Också kommunmedborgarna vinner. De får bättre service till lägre kostnader i en mer levande och livskraftig kommun.

Mot. 1987/88
Fi506

Avreglering och avmonopolisering

Övergripande statliga besluts inverkan på kommunernas ekonomi måste bli föremål för en genomgripande förändring för att underlätta privatisering och avmonopolisering. En omfattande avreglering är nödvändig.

Under en följd av år har kommunerna ålagts uppgifter och därmed kostnader beroende på beslut fattade av riksdag och olika statliga myndigheter. Kommunerna har därigenom blivit upplåsta för vissa verksamheter och därigenom inte fått möjlighet att själva prioritera verksamhetsinriktningen inom tillgängligt ekonomiskt utrymme.

Riksdagen bör därför hemställa hos regeringen att med anledning av kommuners och landstings näringspolitiska engagemang vidta åtgärder i syfte att skapa möjlighet för en omprövning av detsamma genom avregleringar och avmonopolisering.

Därtill bör kommuner och landsting uppmuntras generellt att pröva även andra alternativ än kommunalt huvudmannaskap när det gäller bl. a. service, vård och olika former av omsorg. Detta bör aktualiseras i samband med de fortlöpande överläggningar som sker mellan regeringen och kommunförbunden rörande den samhällsekonomiska utvecklingen. I detta sammanhang bör principerna för den offentliga upphandlingen tas upp till prövning. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

Sammanfattningsvis kan kommunerna — om staten t. ex. på sätt som anges i motionen medverkar till en avreglering, privatisering och avmonopolisering inom den kommunala sektorn — ges bättre förutsättningar att ta sin del av ansvaret och medverka till att målen skall kunna nås så snabbt som möjligt, samtidigt som gränserna för den kommunala kompetensen i näringslivsfrågor kan göras tydligare.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder i syfte att skapa möjlighet för en omprövning av kommuners och landstings näringspolitiska engagemang genom bl. a. avregleringar och avmonopolisering.

Stockholm den 26 januari 1988

Sten Svensson (m)